

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 822/24
9.5.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Сање Агатоновић, председника већа и судија Данице Косовац и Весне Секулић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Иван Симић, адвокат из Београда, Изворска 64, против тужене Агроиндустријско комерцијалне банке “АИК банка” а.д. Београд, као правног следбеника банке “Volksbank” а.д. Београд, са седиштем у Београду, Булевар Михајла Пупина 115ћ, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Трећег основног суда у Београду П 12122/21 од 19.6.2023. године, у седници већа одржаној дана 9.5.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Трећег основног суда у Београду П 12122/21 од 19.6.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П 12122/21 од 19.6.2023. године, првим ставом изреке, утврђено је да су ништаве и да не производе правно дејство одредбе уговора о кредиту за реконструкцију непокретности број ... од 20.2.2007. године, закљученог између тужиоца и тужене у члану 1 алинеја 12 која гласи "накнада на име административних трошкова за осигурање овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита: 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење", као и у члану 2 алинеја 6 која гласи "корисник кредита се обавезује да у циљу осигурања овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита на дан пуштања кредита у коришћење плати банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 овог уговора". Другим ставом изреке, утврђено је да су ништаве и да не производе правно дејство одредбе уговора о кредиту за куповину непокретности број ... од 20.2.2007. године, закљученог између тужиоца и тужене у члану 1 алинеја 12 која гласи "накнада на име трошкова обраде захтева за осигурање

кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита: 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење”, као и у члану 2 алинеја 7 која гласи “корисник кредита се обавезује да у циљу осигурања овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, на дан пуштања кредита у коришћење плати банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 овог уговора”. Трећим ставом изреке, утврђено је да су ништаве и да не производе правно дејство одредбе уговора о кредиту за реконструкцију непокретности број ... од 20.2.2007. године, закљученог између тужиоца и тужене у члану 1 алинеја 12 која гласи “накнада на име административних трошкова за осигурање овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита: 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење”, као и у члану 2 алинеја 6 која гласи “корисник кредита се обавезује да у циљу осигурања овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, на дан пуштања кредита у коришћење плати банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 овог уговора”. Четвртим ставом изреке, обавезана је тужена да тужиоцу због незаконито наплаћених износа по основу ништавих одредби уговора на име премије осигурања уговора о кредиту код НКОСК и накнаде за обраду захтева за осигурање исплати износ од 579.274,18 динара са законском затезном каматом почев од 20.2.2007. године до исплате. Петим ставом изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 142.185,68 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Благовремено изјављеном жалбом заснованом на свим разлозима прописаним чланом 373 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” број 72/11... 18/20), тужена је побијала првостепену пресуду у целости.

Тужилац је доставио одговор на изјављену жалбу тужене. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражио.

Испитујући правилност ожалбене пресуде сагласно овлашћењима предвиђеним чланом 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” бр. 72/11... 18/20), Апелациони суд у Београду је оценио да жалба тужене није основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7, и 9 Закона о парничном поступку, на које Апелациони суд пази по службеној дужности, а изрека првостепене пресуде је јасна и у њеном образложењу су дати потпуни разлози о битним чињеницама, тако да се она жалбом неосновано побија и због битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању и стању у списима, тужилац - корисник кредита је дана 20.2.2007. године, са правним претходником тужене “Volksbank” а.д. Београд - даваоцем кредита закључио три уговора. Уговором о кредиту број ... тужиоцу - кориснику кредиту одобрен је кредит у износу од 97.294,01 швајцарских франака у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у течај, са роком враћања од 240 месеци, а уговорена је променљива каматна стопа у износу од 6,45% на годишњем нивоу. Одредбом члана 1 алинеја 12 уговорено је да накнада на име

трошкова обраде захтева за осигурање кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита износи 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење. Одредбом члана 2 алинеја 6 уговорено је да се тужилац - корисник кредита обавезује да у циљу осигурања тог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, на дан пуштања кредита у коришћење плати туженој банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 тог уговора.

Уговором о кредиту за куповину непокретности број ..., тужиоцу - кориснику кредита одобрен је кредит у износу од 30.807,34 швајцарских франака у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у течај, са роком враћања од 240 месеци, а уговорена је променљива каматна стопа у износу од 4,65% на годишњем нивоу. Одредбом члана 1 алинеја 12 уговоорено је да накнада на име трошкова обраде захтева за осигурање кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита износи 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење. Одредбом члана 2 алинеја 7 уговорено је да се тужилац - корисник кредита обавезује да у циљу осигурања овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита на дан пуштања кредита у коришћење плати туженој банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 тог уговора”.

Уговором о кредиту за реконструкцију непокретности број ..., тужиоцу - кориснику кредита одобрен је кредит у износу од 234.673,83 швајцарских франака у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у течај, са роком враћања од 240 месеци, а уговорена је променљива каматна стопа у износу од 4,95% на годишњем нивоу. Одредбом члана 1 алинеја 12 уговорено је да накнада на име трошкова обраде захтева за осигурање кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита износи 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу евра на дан пуштања кредита у коришћење. Одредбом члана 2 алинеја 6 уговорено је да се тужилац - корисник кредита обавезује да у циљу осигурања овог уговора код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита на дан пуштања кредита у коришћење плати туженој банци премију осигурања у висини од 3,2% од износа одобреног кредита утврђеног у члану 1 овог уговора”.

Према уговору о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 17.11.2006. године, закљученим између Националне корпорације за осигурање стамбених кредита и правног претходника тужене “Volksbank” а.д. Београд, чланом 1 констатовано је да се тим уговором регулишу међусобне обавезе у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита, да се успоставља међусобна сарадња између Корпорације, која у складу са Законом о националној корпорацији за осигурање стамбених кредита (“Службени гласник РС” број 55/04), Статутом, Правилима пословања, Програмом рада и другим актима Корпорације, обавља послове осигурања потраживања од физичких лица по основу стамбених кредита обезбеђених хипотеком, и тужене банке, која одобрава стамбене кредите обезбеђене хипотеком, физичким лицима за куповину, адаптацију и изградњу некретнина. Чланом 2 уговорено је да се тим уговором регулишу услови под којима Корпорација осигурава кредите, као и наплату тужене банке од Корпорације у случају наступања осигураног случаја, контроле наменског

коришћења кредита осигураних код Корпорације, плаћања премије осигурања, као и сва друга питања од значаја за уговорни однос Корпорације и тужене банке.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања и стања у списима, првостепени суд је најпре разматрајући истакнути приговор застарелости потраживања од стране тужене, оценио да је исти неоснован, с обзиром да потраживање на име стицања без основа доспева када суд правноснажном судском одлуком утврди ништавост одредбе уговора која представља основ за исплату тог износа, а у конкретном случају захтев за утврђење ништавости наведених уговорних одредби истакнут је истовремено са захтевом за исплату новчаних средстава, као и да нема застарелости, сходно одредби члана 110 Закона о облигационим односима (“Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, “Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, “Службени лист СЦГ”, бр. 1/2003 – Уставна повеља и “Службени гласник Републике Србије”, бр. 18/2020) којом је прописано да право на истицање ништавости не застарева, из ког разлога не застарева ни право тужиоца - корисника кредита да у парничном поступку захтева реституцију износа наплаћеног применом ништаве уговорне одредбе. Првостепени суд је у складу са одредбама чланова 10, 12, 15, 21, 47, 103, 104, 105, 109, 110, 210, 214, 1065 и 1066 Закона о облигационим односима, тачке 1 и 5 Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите Народне банке Србије од 30.6.2006. године (“Службени гласник Републике Србије”, број 57/2006) оценио да је тужена, супротно императивним прописима тужиоцу наплатила накнаду у процентуалном износу за осигурање код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, која је такође опредељена у процентуалном износу од износа одобреног кредита, чиме се неосновано обогатила, а у предметним уговорима се не прецизира који су стварни трошкови кредита и за шта се све везују, те да понуда банке није саржала јасне и недвосмислене податке о свим трошковима кредита, односно да тужиоцу – кориснику кредита није посебно предочено да ће на име накнаде за премију осигурања код НКОСК, једнократне накнаде на име административних трошкова те корпорације од истог бити наплаћени предметни износи. Како је утврђена ништавост одредби уговора којима је уговорена премија осигурања код НКОСК и накнада за обраду захтева за осигурање, то је као последица ништавости утврђена обавеза тужене банке да врати тужиоцу – кориснику кредита оно што је по основу тих одредби примила, па је првостепени суд обавезао тужену да тужиоцу исплати наплаћени износ означен у четвртом ставу изреке побијане пресуде са законском затезном каматом сходно члановима 210 и 214 Закона о облигационим односима од дана стицања до исплате.

По оцени Апелационог суда, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право, дајући за своју одлуку разлоге, које у целости прихвата и Апелациони суд и сходно члану 396 став 2 Закона о парничном поступку на исте упућује.

Неосновано се жалбом указује на погрешну примену материјалног права код оцене приговора застарелости потраживања с обзиром да је првостепени суд правилно оценио да потраживање на име стицања без основа доспева оног тренутка када суд правноснажном судском одлуком утврди ништавост одредбе уговора која представља основ за исплату конкретног износа, а како је у конкретном случају захтев за утврђење ништавости наведених уговорних одредби истакнут истовремено са захтевом за

исплату средстава, правилно је првостепени суд закључио да у конкретном случају потраживање тужиоца није застарело.

Неосновано се жалбом оспорава оцена изведених доказа, јер првостепени суд у складу са одредбом члана 8 Закона о парничном поступку, по слободном уверењу оцењује које ће чињенице узети као доказане. У конкретном случају ова оцена заснована је на савесној и брижљивој оцени сваког доказа засебно и свих доказа заједно, те на основу резултата целокупног поступка, што произлази из образложења побијане одлуке, односно могуће је закључити која чињеница је на основу ког доказа и из којих разлога узета као утврђена.

Према члану 7 Закона о парничном поступку странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и дужне су да предложе доказе којима се те чињенице утврђују. Суд утврђује чињенице од којих зависи одлука о основаности захтева искључиво на основу предложених и изведених доказа и одлуку доноси по свом уверењу на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно, односно на основу резултата целокупног поступка. Тужена је у жалби указала да је кредит оглашаван као кредит са осигурањем код НКОСК, те да је тај трошак тужиоцу предочен у Општим условима пословања банке и на остале одговарајуће начине и да је истом пре закључења уговора био познат износ свих трошкова, па и премије, међутим за исто током првостепеног поступка није пружила доказе.

Одредбом члана 231 став 1 Закона о парничном поступку прописано је да ако суд на основу изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињеница примениће правила о терету доказивања. Ставом 2 истог члана прописано је да странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања чињеница која је битна за настанак и остваривање право, ако законом није другачије одређено. Дакле, терет доказивања чињеница које су битне за доношење одлуке, односно за настанак или остварење права, сноси странка која тврди да има то право. Из тих разлога, ако суд на основу изведених доказа, не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању исте закључиће применом правила о терету доказивања прописаном чланом 231 Закона о парничном поступку.

Наиме, банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга, због чега одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита.

Законом о банкама и другим финансијским организацијама (“Службени лист СРЈ”, бр. 32/93...37/02 и “Службени гласник РС”, бр. 72/03...107/05) важећим у време закључења спорних уговора о кредиту, између осталог било је прописано да се банка може бавити и кредитним пословима – давањем и узимањем кредита (члан 21 став 1); да Народна банка Србије прописује основне елементе поступка, као и минимални садржај докумената за обављање послова из члана 21 и члана 22 тог закона (члан 23 а) и да се актима пословне политике банке утврђују ближи услови и начин обављања послова из чланова 21 и 22 тог закона (члан 24).

Одлуком о јединственом начину обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник РС”, број 57 од 30.6.2006. године) важећом

у време када су странке закључиле уговоре о кредиту тачком 5 став 1 одредба 1 предвиђено ја да понуда банке која се односи на кредите које одобрава, треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, и то висину номиналне каматне стопе на депозит, односно кредит, износ накнада и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку полагања депозита, односно одобравања кредита, износ накнада и трошкова који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора о депозиту, односно кредиту, док је тачком 7 став 1 прописано да се при закључењу уговора о кредиту клијенту уз уговор уручује један примерак плана отплате кредита, као и преглед битних елемената тог кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, као и оне који се не укључују у тај обрачун, подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате, док се у обрачун ефективне каматне стопе не укључују подаци из тачке 5 став 1 одредба под 2 одлуке. Преглед битних елемената сачињава се на обрасцу прописаном Упутством за примену одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник РС”, број 57 од 30.6.2006. године, 88/2006).

Према члану 103 став 1 Закона о облигационим односима уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, а на ништвост суд пази по службеној дужности на основу члана 109 истог закона.

Одредбом члана 1065 Закона о облигационим односима прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором, док је чланом 1066 истог закона прописано да се уговор о кредиту закључује у писаној форми, што значи да се у писаном тексту уговора могу утврдити износ, као и услови давања, коришћења и враћања кредита.

Банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала уз одређење да ли су фиксни или променљиви, ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене.

Према правном ставу усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда дана 16.9.2021. године о дозвољености уговарања премије осигурања, као обавезе корисника кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, правно је ваљана одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да плати банци премије осигурања код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, под условом да је та обавеза јасно предочена кориснику кредита у предуговорној фази исказивањем ове врсте трошкова кредита и његовог процентуалног или номиналног износа у понуди. Банка није дужна да корисника кредита упозна са

структуром и начином обрачуна премије осигурања.

У конкретном случају, према утврђеном чињеничном стању и стању у списима, тужена није доказала да је у предговорној фази информисала тужиоца - корисника кредита, о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на његов терет, па и трошкова премије осигурања. Тужена није доказала да је тужилац писаном понудом, која садржи све податке из тачке 5 став 1 и 2 Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник Републике Србије“, број 57/06) важеће у време закључења уговора о кредиту, био јасно и недвосмислено упознат са износом накнада и трошкова кредита, односно у конкретном случају премије осигурања. Због тога, правилно је првостепени суд закључио да су ништаве одредбе правног посла закљученог између парничних странака о наплати накнаде на име административних трошкова подношења захтева за осигурање код Националне корпорације и премије осигурања од тужиоца, сходно одредби члана 103 став 1 Закона о облигационим односима, јер су противне принудним прописима. Последица ништавости је обавеза тужене да тужиоцу врати оно што је примила по основу ништавих одредби уговора, са законском затезном каматом од дана стицања, у смислу одредбе члана 104 став 1 и 3, у вези чланова 210 и 214 Закона о облигационим односима.

Приликом доношења одлуке Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе, али их посебно не образлаже, јер су без утицаја на могућност другачијег пресуђења.

Правилном применом одредбе члана 150, 153, 154 Закона о парничном поступку, првостепени суд је одлучио о трошковима парничног поступка чију је висину определио сагласно одредбама важеће Адвокатске тарифе и Таксене тарифе, због чега је побијана одлука потврђена и у петом ставу изреке.

На основу изложеног, применом члана 390 у вези са чланом 387 став 1 тачка 2 Закона о парничном поступку одлучено је као у првом ставу изреке.

Како одговор тужиоца на жалбу тужене не представља нужан трошак, то је у складу са чланом 165 став 1 у вези са чланом 153 став 1 Закона о парничном поступку одбијен као неоснован његов захтев за накнаду трошкова другостепеног поступка одлуком садржаном у другом ставу изреке.

Председник већа-судија
Сања Агатоновић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић